עין משפם

ור מצוה ם א מיי׳ פ״ה מהלכות תפלה הלכה י:

םא ב מיי׳ שם הלי יג סמג עשין יט: עשין יט: סב ג מיי שם הלי יד ופ"ט הלכה ה טוש"ע או"ח

סי׳ קלא סעיף א:

ד וטור או"ח סי הכו ושו"ע

קיג ס"ג]: סי קיג ס"ג]: סג ה מיי פ"י מהלכות מפלה סמג שם טור שו"ע או"ח סימן קא סעיף

םד ו מיי׳ פ״ו מהלכות בו ד מיי פייז מהלכות דעות הלכה ב: בה ז מיי פייח מהלי תשובה הלי 1:

סו ח מיי׳ פ״ט מהלכות משובה הלי ב ופי״ב מהלי מלכים הלי ב:

מהכי מנכים הכי ב: סו ט מיי' פ"ו מהל' משובה הלכה ד: סח י מיי' פ"ה מהל' מפלה

המנה א תחוב עלין יע עוש"ע אויח סיי ל סעיף ד: סט כ טוש"ע שם סעיי ה: ע ל מיי פ"ב מהלי תשובה הל' ה טוש"ע או"ח סיי

מרו סעיף ב:

הלכה ו סמג עשיו יט

ל) מגילה כב: שבועות טו:,נ) ומגילה כב: ע"שן, ג) [חגיגה י: קדושין מח: מג. גדרים עב: מיר יב: ב"מ לו. סנהדרין שם וודף לא:ן, ו) סנהדרין שם, ז) ןשם אית׳ ו) ספיארן עט, ז) [עט מיע ר"ל], ה) [לעיל לא. ע"ש], ע) סוטה ז: ע"ש, י) כל"ל תוי"ט, כ) (לעיל ה:), תוי"ט, כ) (לעיל ה:), ל) [הושע ה], מ) [כוונת התו" מהא דאמרי׳ לעיל כו: ואיו שיחה אלא תפלהו.

תורה אור השלם

 וְיְהִי בְּכַלוֹת שְׁלֹמֹה לְהַתְּפַּלֵּל אֶל יְיָ אֵת כָּל הַתְּפַלָּה וְהַתְּחַנָּה הַהֹאת כֶּם הַתְּפַלָּה וְהַתְּחַנָּה הַהֹאת כֶם מִלְפְנֵי מִזְבַּח יְיָ מִכְּרֹע על בִּרְכִּיו וְכַפִּיו פְּרֻשׁוֹת הַשְׁמָיִם: מלכים א ח נד וַשְּׁלְינִי: מכנים או נוּ 2. וַתִּקּד בָּת שָׁבַע אַפִּים אָרֶץ וַתִּשְׁתַּדוּ לְּמָלְף וַתַאמֶר יְתִי אֲדֹנִי הַמֶּלֶף דְּוִד לְעֹלָם:

מלכים א א לא מיכים א א לא 3. וַיְסַפֵּר אֶל אָבִיו וְאָל אָחִיו וַיִּגְעַר בּּוֹ אָבִיו וַיֹּאמֶר לוֹ מָה הַחֲלוֹם הַזָּה אֲשֶׁר ַחָלָמְתָּ הַבּוֹא נָבוֹא אֲנִי וְאִמְּךּ וְאַחֶיךְּ לְהִשְׁתַּחֲוֹת וְאַמֶּךְ וְאָנֶיִיךְ לְהַשְּׁתְּנֵוּת לְךְ אֶרְצָה: בראשית לו י 4. בּוֹרָא נִיב שְׁבְּתִּים שְׁלוֹם שָׁלוֹם לֶרְחוֹק וְלַפְּרוֹב אָמֵר יְיִ וְּרְפָאתָרו: ישעיהו נו יט 5. וּמַעוֹלָם לֹא שָׁמְעוּ לֹא

מְצְּוְהְּ לְאַמֵּיְהְ לְּצְנָיֵךְ וּלְאַבְּיִנְהְ בְּאַרְצְּרְ: דברים טו יא 7. וְנְהֶר יצֵא מִעְרָן קֹהַשְׁקוֹת אָת הַגָּן וִמִּשְׁם יִפְּרִד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה יִפְּרִד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה ֶּתְּת הָיָה רָאשִׁים: ץ רראשיח רי רָאשִים: בראשית בּי 8. וְדְנַיֵּאל בְּדִי יְדַע דִּי רְשִׁים בְּתָבָא עַל לְבַיְתַה וְבַּוִּין פְתִיחָן לֵה בְּעַלִּיתַה נגד ירושלם וזמנין תלתה נ הוא בֶּרֵךְ עַל הִי וּמְצַלֵּא וּמוֹדֵא אֶלֶחֵה בָּל קַבַּל הִי ביומא הוא הָנָא עָבֵד מִן קַדְמַת דְּנָה:

דניאל ו יא 9. לדוד משכיל אשרי ּנְשׁוּי פֶּשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה:

הנהות הב"ח

(ה) גם' לדבר עבירה מעיקרא

הגהות הגר"א

מוסף תוספות

א. ובתוס' רי"ש כתב א. ובתוס׳ רי״ש וא״ת השתחואה הא כתיב אפים ישתחוו לד. ואומר רבינו יעקב דקים ליה וכו׳. ב. ובתוס׳ רי״ש הוסיף,

רב ניסים גאון

הונא חזינא לאביי ורבא דכי נפלי על אנפיהו רב איקלע (לבית) [לבבל] כהן גדול בסוף כל ברכה. כל מה שהוא גדול ביותר לריך להכניע ולהשפיל עלמו: אינו זוקף. עד שיגמור: קם מלפני מובח ה' מכרוע. רישיה דקרא ויהי ככלות שלמה להתפלל והדר קם מכרוע: ארלה. לשון משחטח משמע: דמלנו אלנויי. כשנופלין על פניהם אין

פושטין ידיהם ורגליהם אלא מטין על לדיהן: בתחלה. כורע: חזינא לרב נחמו דכרע. מחלה וסוף: בהודמה דהלל. הודו לה׳ כי טוב: בותני' אם שגורה. אם סדורה תפלתי בפי במרולה ואיני נכשל ותחנתי נובעת מלבי אל פי כל מה שאני חפץ להאריך בתחנונים: שהוא מטורף. החולה. י [לשון אחר] לשון טורפין לו תפלתו בפניום כלומר התפלה שהתפללו עליו מטורפת וטרודה ממנו ואינה מקובלת: גבו' אהייא. בהיכא ובאיזו מן הברכות הוי טעות סימן רע: באבות. שהוא תחלת התפלה רמו הוא שאין חפץ בה: בורא ניב שפתים. כשהניב בריח בחדם חו מובטח על השלום: לא נתנבאו. הטובות והנחמות: עין לא ראתה. לא נראית ולא נגלית לשום נביא: רחוק. שהיה רחוק כל ימיו מן העבירה דהיינו לדיק מעיקרו: חללתו חמה. שלפתו ניטלה מגופו החמה הוא החולי החודחו. חללתו לשוז 0חלד מהם: לא חסרתס. שעה: לעבד. בן בית נכנס ויולה שלה ברשות: כשר לפני המלך. שאינו רגיל לבא לפניו: חלונות. שגורמין לו שיכוין לבו שהוא מסתכל כלפי שמים ולבו נכנע: דמלני בבקסא. בבקעה. שכשהוא במקום לניעות חלה עליו אימת מלך

ולבו נשבר: הדרן עלך אין עומדין

כהן גדול בסוף כל ברכה וברכה והמלך תחלת כל ברכה וברכה וסוף כל ברכה וברכה אמר רבי יצחק בר נחמני לדידי מפרשא לי מיניה דריב"ל "הדיום כמו שאמֶרנו כהן גדול תחלת וא כל ברכה וברכה המלך כיון שכרע שוב אינו זוקף שנאמר יויהי ככלות שלמה להתפלל וגו"קם מלפני מזבח ה' מכרע על ברכיו: ת"ר • בקידה על אפים שנאמר בת בת שבע אפים ארץ כריעה על ברכים שנאמר מכרוע על ברכיו השתחואה זו פשום ידים ורגלים שנאמר ₃הבא נבא אני ואמך ואחיך להשתחות לך ארצה יאמר רב חייא בריה דרב הונא חזינא להו לאביי ורבא ידמצלו אצלויי תני חדא

הכורע בהודאה הרי זה משובח ותניא אידך הרי זה מגונה לא קשיא הא בתחלה הא

לבסוף רבא כרע בהודאה תחלה וסוף אמרי ליה רבגן אמאי קא עביד מר הכי אמר להו חזינא לרב נחמן דכרע וחזינא ליה לרב ששת דקא עבד הכי והתניא יהכורע בהודאה הרי זה מגונה ההיא בהודאה שבהלל והתניא הכורע בהודאה ובהודאה של הלל הרי זה מגונה כי תניא ההיא בהודאה דברכת המזון: מתני' המתפלל ומעה סימן רע לו ואם שליח צבור הוא סימן רע לשולחיו מפני ששלוחו של אדם כמותו אמרו עליו על ר' חגינא בן דוםא שהיה מתפלל על החולים ואומר זה חי וזה מת אמרו לו מנין אתה יודע אמר להם אם שגורה תפלתי בפי יודע אני שהוא מקובל ואם לאו יודע אני שהוא מטורף: גמ' אהייא א"ר חייא אמר רב ספרא משום חד דבי רבי באבות איכא דמתני לה אברייתא המתפלל "צריך שיכוין את לבו בכולן ואם אינו יכול לכוין בכולן יכוין את לבו באחת א"ר חייא אמר רב ספרא משום חד דבי רבי באבות! אמרו עליו על רבי חנינא וכו': מנא הני מילי א"ר יהושע בן לוי דאמר קרא יבורא ניב שפתים שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר

ה' ורפאתיו א"ר חייא בר אבא מא"ר יוחנן יכל הנביאים כולן לא נתנבאו אלא למשיא בתו לתלמיד חכם ולעושה פרקמטיא לת"ח ולמהנה ת"ח מנכסיו אבל תלמידי חכמים עצמן יעין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחגן יכל הנביאים כולן לא נתנבאו אלא לימות המשיח אבל לעולם הבא עין לא ראתה אלהים זולתך ופליגא דשמואל ∘דאמר שמואל יאין בין העוה"ז לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד שנאמר יכי לא יחדל אביון מקרב הארץ וא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן, כל הנביאים כולן לא נתנבאו אלא לבעלי תשובה אבל צדיקים גמורים עין לא ראתה אלהים זולתָך ופליְגא דְר׳ אבהו דא"ר ְאבהו מקום ישבעלי תְשובה עומרין צדיקים גמורים אינם עומרין שנאמר שלום שלום לרחוק ולקרוב לרחוק ברישא והדר לקרוב ורבי יוחנן אמר לך מאי רחוק שהיה רחוק שלום מדבר עבירה מעיקרא ומאי קרוב שהיה קרוב לדבר עבירה וונתרחק ממנו השתא ימאי עין לא ראתה אמר רבי יהושע בן לוי זה יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית רבי ישמואל בר נחמני אמר זה עדן שלא שלמה בו עין כל בריה שמא תאמר אדם הראשון היכן היה בגן ושמא תאמר הוא גן הוא עדן תלמוד לומר יונהר יוצא מעדן להשקות את הגן גן לחוד ועדן לחוד: ת"ר מעשה שחלה בנו של ר"ג שגר שני ת"ח אצל רבי חנינא בן דוםא לבקש עליו רחמים כיון שראה אותם עלה לעלייה ובקש עליו רחמים בירידתו אמר להם לכו שחלצתו חמה אמרו לו וכי נביא אתה אמר להן לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי אלא כך מקובלני אם שגורה תפלתי בפי יודע אני שהוא מקובל ואם לאו יודע אני שהוא מטורף ישבו וכתבו וכוונו אותה שעה וכשבאו אצל ר"ג אמר להן העבודה לא חסרתם ולא הותרתם אלא כך היה מעשה באותה שעה חלצתו חמה ושאל לנו מים לשתות ושוב מעשה ברבי חגינא בן דוסא שהלך ללמוד תורה אצל ר' יוחגן בן זכאי וחלה בנו של ריב"ז אמר לו חנינא בני בקש עליו רחמים ויחיה הניח ראשו בין ברכיו ובקש עליו רחמים וחיה אמר רבי יוחנן בן זכאי אלמלי הטיח בן זכאי את ראשו בין ברכיו כל היום כולו לא היו משגיחים עליו אמרה לו אשתו וכי חנינא גדול ממך אמר לה לאו אלא הוא דומה כעבד לפני המלך ואני דומה כשר לפני המלך: יואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן אל יתפלל אדם אלא בבית שיש שם חלונות שנאמר יוכוין פתיחן ליה בעליתיה (לקבל) [נגד] ירושלם אמר רב כהנא יחציף עלי מאן דמצלי בבקתא ואמר רב כהנא יחציף עלי מאן דמפרש חטאיה שנאמר יאשרי נשוי פשע כסוי חטאה:

הדרן עלך אין עומרין

בתענית צבור נפל כולי עלמא על אפייהו רב לא נפל מאי טעמא רצפה של אבנים היתה ומשום אבן משכית אית דאמר דמשום האי טעמא הוו אביי ורבא מצלו אצלויי. במס' ע"ז בגמ' דבני מערבא בפ' ד" יונה רבע ישמעאל (הלכה א) אמרו עליה אי אתה משתחוה אבל אתה משתחוה על אבני בית המקדש רב מפקד לדבי רב אתא ר' אמי מפקד לאנשי ביתיה כד תהוון נפקין להעניתא לא תהוון רבעין כאורחכון ר' יונה רבע על סיטריה ר' אחא רבע על סיטריה ד' אחא רבע על סיטריה ד' אחא רבע על סיטריה אור ביתי במיד אשרי נשוי פשע כסוי מוחה מכסרי מכסרי מעלי מאן במטו מפורים מאן בחטא מפורסם כאן בחטא מאינו מפורסם רב זוטרא בר טוביה אמר לא קשיא כאן בעבירות שבין אדם לחבירו כאן בעבירות שבין אדם למקום:

קידה על אפים. ומיימי קרא אע״ג דאשכחן״ נמי בענין אחר יש לומר דקים ליה מקבלה דקידה על אפים ומייתי קרא דמסייעו: הזינא לאביי ורבא דמצלו אצלויי. פירוש שהיו מעין על זדיהן: לבורן לבו באחת מהן. והא דאמרי׳ בסוף פרק ת״ה

(דף ל:) לעולם ימוד אדם דעתו אם יכול לכוין יתפלל ואם לאו אל יתפלל יש לפרש התם נמי באחת מהוב: חציף עלי מאן דמצלי בבקתא. וא"ת הכתיב וילא ילחק מ) לשוח בשדה (בראשית כד) י"ל דהתם מיירי בהר המוריה כדאמרי' בפסחים פרק החשה (ד' פח.) לא כינחק שקראו שדה וכו' א"נ בקתא דהכא מיירי בבקעה במקום שרגילין שם בני אדם לעבור והולכי דרכים: בסור חמאה. וטעמא לפי שאז מתבייש על חטאו אבל אם מפרש חטאיו דומה שאינו מתבייש עליו ואמרינן לעיל פרק קמא

מוחלים לו מיד: הדרן עלך אין עומרין

(ד' יב:) כל העושה דבר ומתבייש

מוסף רש"י קידה על אפים. קידה האמורה בכל מקום אינה אלא על אפים (מגידה כב:). ייינו על טעיס (מגילה כב:). ארצה. משמע כולו שטוח ארלה (שם שבועות מז:). ארלה (שם שבועות טז:). דמצלו אצלויי. על לידיהן ילא נופלין על פניהם ממש, ונח נופלין על פניהם ממש, לפי שחץ חדם חדם לפי שחץ ליפול על פניו (מגילה שם). לא נתנבאו. טוצה לשכחל (טנהדרין צמ). ולעושה פרקמטיא לת"ח. מתעסק פתקמטיא לת"ח. מתעסק בממון ת"ח כדי להגיע לידם שכר והם פנויין לעסוק במורה ע"י אלו (בתובות קיא:). עין לא ראתה. עין שום נביא לא ראתה. עין יעשה החב"ה למחכה לו זולתי יעשה הקב"ה מתחכה נו זונתי עיניך לחכה לולהים (ישעיה סד ג) דלזין קך לדבר (סנהדרין שם). שנאמר כי לא יחדל אביון מקרב הארץ. משמע לעולם, לומל יש עניות ועשירות. שמע מינה נחמות שנתנבאו הנביאים ולא יהיה כנעני עוד (זכריה נתנבאו, שהן מן העולם הזה, דא"כ חדל לך אביון יסוס, למייכ מולל כן מביחן (שבת סג). צדיקים גמורים אינם עומדין. דגדול כחן של בעלי תשובה שאין בריה יכולה לעמוד (לפניהס) [במחילתס] (סנהדרין שם). לרחוק ברישא. שנתכחה מן הקב"ה ואח"כ שב אליו במשובה, והדר שלום לקרוב, מעיקרא לדיק גמור, דגדול כחן של בעלי חשובה דגדול כחן של בעלי חשובה שם. שהיה רחוק מדבר (שם), שהיה דרווק מדבו עבירה. כל ימיו דהיינו לדיק גמור (שם). חציף עלי מאן דמפרש חטאיה. לרניס, נראה שאינו נוש ונכלס נדנר

הדרן עלך אין עומדין

רבינו חננאל

הידה על אפים שנאמר קידה על אפים שנאמר ותקוד בת שבע אפים ארץ. פי', דקבלה היתה בידם דקידה על אפים ומסמיך ליה אקראי. לאביי ורבא דמצלי אצלויי. פי', לא היו שחים פניהם בקרקע להדיא, אלא מטים על הצד. דאמר קרא בורא ניב שפתים. פי׳, המתפלל וראה ששפתותיו עשו תנובה, בידוע שנשמעת תפלתו, בירוע שנשמונו הפרות, שנאמר בורא ניב שפתים וגו'. אמר רב כהנא חציף עלי מאן דמצלי בפקתא. פירוש, כמו שדה או רחוב. סליק פ"ה לפ"ש